

Nasjonal Samling.

Foredrag av
J. B. HJORT

1. Det valg som vi nu går til, anser vi som en stasjon på veien mot å skape et enig Norge. Valget gjelder altså ikke bare, som særlig de borgerlige politikere vil ha det til, hvordan kommunen skal styres i den kommende 3-års periode. Det gjelder meget mer. Det gjelder som Oscar Torp har sagt, selve samfundsmakten, og den som vet hvad det vil si at makten kommer i gale ledesers hender eller blir i evneløse ledesers hender, vil forstå at denne valgkamp er en ytterst alvorlig ting.

Vi har stillet op et kommunalt valgprogram, som er bygget på de linjer som det er gitt uttrykk for i vårt prinsipielle program, og det har lyktes oss å få andre med på denne linje. Det som jeg her skal gjøre rede for er Nasjonal Samlings prinsipielle program, som ikke bare er en sum av enkelte poster opstillet med et enkelt valg for øie, men et program som gir uttrykk for et bestemt livssyn. Det er da dette nye livssyn jeg skal forsøke å gi uttrykk for i min redegjørelse.

En av de vanskeligheter vi har å kjempe med overfor de mennesker som ennå ikke går med oss, er den ting at de forsøker å sammenligne oss og vårt program med et hvilket-som-helst annet parti og dets program. De forsøker å sammenligne oss med f. eks. Fedrelandslaget, som blev skapt for å vekke forståelsen av bolsjevismens farer i et gitt øieblikk, eller dannelsen av N S med forholdene da i sin tid Frisinnede Venstre blev dannet som en protest mot Gunnar Knudsens venstrelinje. Vi mener at dette er galt, det er å sammenligne et nytt livssyn med et parti skapt i en gitt politisk situasjon. Mens slike situasjonspartier, så berettiget de enn kan være, efter sitt vesen må sette sig et mål på kort sikt, hevder vi at vi har satt oss lengere mål, at vi tenker på å innføre en ny positiv politisk retning som skal bestå, ikke bare i en valgperiode, men minst i 100 år fremover.

Vi hevder at vi står ved skillet til en ny tid, som vil sette større skille i historien enn det som blev satt av den franske revolusjon. Vi mener at det er en ny tidstanke vi forsøker å forfekte, og at det er riktig å stille op et program som gir uttrykk for dette, selv om våre borgerlige motstandere skal hevde at dette ligger helt utenfor det de kaller «praktisk politikk». Skal man derfor forstå dette vårt omfattende program, må man også holde sig klart for øie de forut-

setninger som har skapt dette program, og tiden som er gått forut for dette tidsskille.

2. Vi må da ta utgangspunktet i den stenderstat man hadde før den franske revolusjons frihetstid satte inn. Det var en stat som opprinnelig var bygget på gode og klare ideer, men den hadde efterhvert fått en utforming som ikke lenger var tidsmessig. De som representerte de ledende stender, adelen og presteskaper, hadde i stor utstrekning ikke lenger det ophøiede syn på sitt virke som var forutsetningen for deres forrettigheter, de anså sig som privilegerte, ikke som særskilt forpliktete. Ordet «adel forplikter» var glemt. Det minner i mangt om de borgerlige kapitalisters syn idag, at rikdom er et privilegium til å føre et make-lig liv. Et slikt forfall måtte lede til revolusjon, og istedenfor stenderstaten fikk man altså borgerstaten. Tross alle fortrin i rent menneskelig retning var denne stat rent konstruktiv utvilsomt et voldsomt tilbakeskritt som derfor i sin tid måtte gjøres om. Den tid er nu kommet.

Borgerstaten har hyppig vært sammenlignet med et aksjeselskap. Det går nesten ikke en uke uten at man i de borgerlige aviser ser denne sammenligning og vårt land omtalt som A/S Norge. Tilsvarende anvendes de privat-økonomiske og privatrettslige synsmåter som kanskje passer i et aksjeselskap ved bedømmelsen av de nasjonale anliggender, hvor de må føre til umulige resultater. Aksjonærene i et aksjeselskap kan efter gjeldende mangelfull rett tømme kassen og stille med selskapet som de vil, selv om selskapet og de folk som lever av det går tilgrunne på det. Mange mener at på samme måte skal de som har makten i en stat få lov til å gjøre hvad de vil i henhold til den rett som flertallet gir.

De som hevder dette glemmer at en stat er noe mere enn de mennesker som lever idag. De glemmer at en stat har et historisk mål, at et folk også omfatter de fremtidige generasjoner og at folket derfor har en bestemt misjon. En stat som glemmer disse fundamentale ting er på forfalls rand. De mennesker som lever idag har ikke rett til å utnytte alle et lands nuværende og fremtidige muligheter til fordel for sig selv, fordi også utalte fremtidige generasjoner skal ha levelige vilkår i landet. Og det er statens plikt å verne om de fremtidige nordmenn.

Den borgerstat vi fikk til avløsning av stenderstaten hevdet at ubetinget frihet for de nulevende som ledende prinsipp. Og vi vet hvordan denne individuelle frihetsside på mange måter ledet til store landevindinger. Den gjorde menneskene fri fra standsfordommer og hevdet den individuelle dugelighets verdiskapende makt. Men efterhånden blev denne frihetsside også kjørt inn i det politiske og økonomiske liv på en slik måte at det gikk ut over selve stats-tanken. Og den borgerlige stat glemte at den er noe mere enn et aksjeselskap, at den er en verner av et folkesamfund med evige mål.

Den borgerlige stat blev derfor en stat som hadde en rent borgerlig forretningsmessigbetonet innstilling, og som bl. a. glemte den fundamentale ting, at det er en stats plikt å skape rettferdige kår for alle. Den utoilede frihet skapte kamp på alle områder, seierherre og beseirede, og vi vet hvorledes pengeinteressene gjorde utslaget i denne kamp. Arbeidskraft blev kjøpt som andre varer, mest mulig for minst mulig betaling, barn blev anvendt som arbeidskraft i grubene og kvinner i tungt fabrikkarbeide. Selv bondegårdene, som efter hele sitt vesen skal være en tradisjonsbundet slektsbedrift, gikk over til å bli betraktet som penger, «seieren» kunde skaffe og valte med gården efter forgodtbefinnende, selv om hans efterkommere senere skulde leve som byproletarer.

Følgene herav ser vi nu. Da staten sviktet sin fundamentale plikt å skape rettferdighet i samfundet måtte de skadelidende begynne å verge sig selv. Arbeiderne skapte sine organisasjoner og de ødelagte bønder idag sin krisehjelp. Det er helt parallele fenomener, selv om der er forskjell i tidsfølgen. Derved har vi nu fått kampen i samfundet som en slags normaltilstand.

3. I den borgerlige stat var der til å begynne med 2 forskjellige politiske retninger. Vi hadde den konservative retning som av tradisjon og instinkt forsøkte å hevde et autoritativt styre og kjempet for et helhetssyn. Det var således den konservative retning som grep inn i kampen på arbeidsplassen og forsøkte å ta vekk de verste skader ved å innføre en arbeidsbeskyttelseslovgivning.

Samtidig hadde vi den liberalistiske retning som hevdet frihetens prinsipp, og som så å si hadde forpaktet retten til å hevde fremskrittets ide. I politikken innførte den det vi nu kaller parlamentarismen. De overførte kampen i næringslivet til politikken og hevdet også der kampteorien. Følgen herav ser vi nu. Denne kamp og partisplittelse leder til oppløsning av staten selv, fordi der i den av de borgerlige skapte politikk ikke har vært plass for nogen statsbærende retning eller i staten for et statsbevarende organ.

I Norge fikk dette et særlig skjebnesvangert utfall, fordi de liberale krevet unionsoppløsning mens de konservative holdt på en forsiktigere kurs. Og parlamentarismen blev innført i Norge som et middel til å bli kvitt unionen med Sverige. De liberale ødela planmessig regjeringen som selvstendig statsorgan, og øket stortingets makt, slik at vi idag har en regjering som er en ren partiregjering og et storting som utelukkende er en interesserepresentasjon, mens vi helt mangler et organ for staten som sådan. Hele folket er herved blitt delt op i politiske partier og økonomiske grupper og klasser, og eftersom den gamle borgerlige statsretning, ut fra sitt aksjeselskapsyn, ikke anså sig forplikt til å løse de mange brannende nærings- og kulturspørsmål, måtte de interesserte også organisere sig politisk, og vi ser nu at også faginteressene trenger inn i politikken. De som har næringsinteresser å forsvare må gjøre dette ved å gå inn i politikken. Og derved ser vi da også hvordan der dannes fagpartier ved siden av de gamle konservative og liberale retninger, som f. eks. arbeiderpartiet og bondepartiet, som innenfor den parlamentariske stat forsøker å hevde sine næringspolitiske synsmåter. Og efterhvert som dette utvikler sig, brer også forvirringen sig i de gamle partier. Det opprinnelige konservative, Høire, blir et liberalkapitalistisk parti, mens vårt gamle liberale venstreparti delvis blir reaksjonært (f. eks. forbundet), og delvis dekadent (f. eks. Oslo-venstre) og delvis statskapitalistisk (f. eks. trustkontrollen). Og de opprinnelige socialistiske partier som skaptes fordi staten ikke tok sig av den opgave å gjøre rett og skjell mellem de forskjellige næringsgrupper, erobres av den jødisk-teologiske marxisme som ikke tenker på arbeidernes praktiske behov, men som har det mål å skape et jødisk betonet tusenårsrike på jorden på internasjonalt grunnlag. På denne måte blir det hele ut. De konservative blir liberale og socialistene blir marxister. De liberale blir ingenting bestemt. Høire som hevder næringslivets frihet bøier sig for parlamentarismen, som er den viktigste hin-

dring for at næringslivet kan bli frisk og sunt o. s. v. o. s. v.

4. Alt dette er da, mener jeg, årsaken til vår tilstand idag. Det er et system i forfall. Vi har ikke lenger noe styre, hverken for vår stat, vårt næringsliv, vårt kulturliv. Vi mener det kan ikke nytte å la det gå som de borgerlige partier gjør, med en liten lapp her og en liten lapp der, og det kan heller ikke nytte, som marxistene vil, å slå det hele overende. Vi må ved en planmessig reform bygge op en ny stat.

Hvis man vil rette på forholdene i vårt land, må man frigjøre sig fra begge de gamle synsmåter som jeg har nevnt, og derfor hevder vi at vi står ved et skille i vårt politiske liv.

Alle disse gamle politiske partier som vi har, er representanter for særinteresser. Det ligger allerede i deres navn. Et parti som kaller sig Høire forutsetter jo ganske logisk at det må være noe som heter Venstre, og et parti kaller sig Arbeiderpartiet forutsetter at der finnes noe som heter borgerlige partier o. s. v. Vår bevegelse er den eneste som i sitt program har tenkt på alle, allerede navnet «Nasjonal Samling» er et program. Det innebærer at vi vil forene alle grupper, og at vår politikk skal gå ut på å samle hele nasjonen. Vi skal ikke begunstige noen enkelt retning. Vi er på det rene med at en nasjon må kunne sterke interessemotsetninger, men det er en stats sak å stå over dem alle og skape rettferdighet. N S er derfor et bevisst brudd med den gamle politikk enten den kaller sig borgerlig eller marxistisk.

Marxistene ynder gjerne å fremstille sig som de nye ideers bærere. Men marxismen er ikke noen ny ide, den er idag like så gammel som de borgerlige ideer. Marxismen er en ide som er oppstått omkring 1850 for å forsvare arbeiderne mot den liberal-kapitalistiske retning. På de nu gamle erfaringer man dengang gjorde, har de bygget op sit system som går ut på at de vil ha vekk de gamle makthavere og insette sig selv. Det er i virkeligheten bare et spørsmål om å bytte setc. Men ser man dette fra en stats synspunkt, vil man se at det må være uten interesse fordi om makten byttes om fra den ene særinteressegruppe til den annen. Der er ikke gammelt, men våre programatiske ideer skriver sig fra et tidligere tidspunkt. De er nu satt ut i livet og ved mange menneskers arbeide og samarbeide, vil dette program bli en sum av planer og erfaringer som tilslutt vil bli det tankemessige grunnlag for den nye stat vi tenker å bygge. Det program som vi har fremlagt er et originalt program, og det er et godt program, det ser vi bl. a. derav at det jo er uhyre lite av argumenter det mot-

tes med. Det eneste våre motstandere kan møte oss med er forvanskninger og bakvaskelser foruten terror i forskjellig form. Det viser, mener jeg, at vårt program må være et godt grunnlag for det videre arbeide.

Og så er det et norsk program, et originalt program. Våre fiender sier riktignok avvekslende at det er et nazistisk og et fascistisk program, enda de jo burde vite at dette er to forskjellige ting. Men programmet er ingen av delene. Man kan sammenligne vårt program med Hitlers og Mussolinis, og man vil se vesentlige forskjelligheter, og det er en viktig ting at denne etterpelsfare er undgått. På den annen side kan man ikke, som mange mener, legge landet i en slags åndelig karantene og isolere sig mot ideer. Våre gamle politiske retninger var selv i sin tid skapt ved påvirkning av utenlandske ideer. Vår forfatning av 1814 er bygget på den franske revolusjons ideer. De kapitalistiske ideer og parlamentarismen er kommet til oss fra England, marxismen fra jødene og nu kommunismen fra Russland. Alle disse retninger har satt sine spor hos oss og preger de gamle partier. Allikevel anklager de oss for å være «Hitleragenter». Ingen i vårt land kan lukke sig mot ideer utenfra, men de må brukes som frø, som skal plantes om i landets egen jord og vokse til etter landets forhold. En politisk opfatning er ingen eksportvare, og den som forsøker å overføre noget slavisk vil hurtig merke, at det ikke lar sig gjøre. — Vi har allerede nevnt parlamentarismen som er oppfunnet i England. Praksis har vist at den ikke har kunnet praktiseres i noget land på den måte det skjer i England og allerminst i Norge. Nazismen kan heller ikke overføres til andre land, derfor ser vi også at det danske nazistparti efter et kort forsøk har måttet opføre, og det samme vil bli tilfellet med det norske nazistparti, hvis medlemmer forlengst er ekskludert fra N S. — Vi derimot har vårt program, om hvilket vi med trygghet kan si at det er slik at vi med begge ben står i norsk jord.

Men i og med utarbeidelsen av et slikt program er saken ikke ferdig likeså litt som maskinen er ferdig i og med at patent er uttatt. Det er, som jeg sa, stadig gjenstand for livets påvirkning, det må tilpasses, men dets ide må holdes i ære. Og jeg mener at alle de som har ideer, og som mener at vår bevegelses ide er riktig, men at den er uferdig, at dens utformning er ufullkommen, de skulde meget heller stille sig til disposisjon for en lykkelig løsning av opgaven. Dette gjelder jo hele vårt folk, det er ikke vår sak alene, det er urimelig at vi alene skal bære ansvaret for det som burde hvile på alle. Det gjelder vårt lands skjebne i en farlig tid og vi kan derfor med samme rett som en hærfører under

Slik har det også vært med Quislings innsats her, og vi følger hvordan denne hans ide virker befriende og befruktende. Vi ser daglig hvordan nye krefter slutter sig til, nye folk som forsøker hver på sitt område å gi et nytt uttrykk for den grunnleggende ide.

Dere vet at N S program har tatt sitt utgangspunkt i artikler som Quisling skrev for N S blev skapt. Man kritiserte disse artikler og fordømte ideene, og alle de som ikke selv har kunnet skape noget nytt, har særlig hatt det travelt med å peke på mangler i utformningen. Slik vil det alltid være. Det er nemlig ikke, som mange tror, tilfellet at en stor sak springer helt ferdig ut av hodet på en mann, likesom Pallas Athene sprang fullt ferdig ut av hodet på Zevs. Først skapes en grunnleggende ide som avklares efterhvert ved livets gjenvordigheter. En oppfinner som patenterer med en maskin må allikevel kjempe ideen frem i praksis, og denne praksis er en avklaring av ideen, en modningsprosess, og ved et samarbeide mellom ham og andre blir oppfinnelsen en fullt ferdig sak.

N S er selv ikke mere enn 1 år gammelt, men våre programatiske ideer skriver sig fra et tidligere tidspunkt. De er nu satt ut i livet og ved mange menneskers arbeide og samarbeide, vil dette program bli en sum av planer og erfaringer som tilslutt vil bli det tankemessige grunnlag for den nye stat vi tenker å bygge. Det program som vi har fremlagt er et originalt program, og det er et godt program, det ser vi bl. a. derav at det jo er uhyre lite av argumenter det mot-

en krig si til hver mann i dette land, at han skal melde sig frivillig til fronten.

6. Det program som vi har fremlagt kan idemessig deles op i tre grupper. Den første gir et generelt uttrykk for det nye livssyn. Den annen gruppe gir en pekepinn for hvordan staten skal styres, og den tredje gir endelig retningslinjer for hvordan forskjellige praktiske opgaver på nærings- og kulturlivets områder skal løses. Men det må holdes fast, at det hele er en organisk enhet.

Skal vi kort gi uttrykk for vårt livssyn, kan man, for å illustrere det si, at vi har tatt to grunnleggende ideer fra den tidligere tid. Fra arbeiderbevegelsen, som opstod som en reaksjon mot den liberal-kapitalistiske retning, har vi tatt kravet om et rettferdig samfund. Men jeg vil peke på at vi på dette område går meget lenger en arbeiderbevegelsen gjør. Vi nøyer oss ikke, som Arbeiderpartiet, med å kreve rettferdighet bare for en enkelt stand, men vil skape rettferdige kår for alle stender og samarbeide dem i et solidarisk samfund.

Fra den frihetstid som fulgte efter den franske revolusjon har vi tatt ideen om betydningen av den individuelle innsats. Borgerskapet har pekt på dette, men jeg vil peke på at borgerskapet ikke har tatt konsekvensene herav. Det har slått sig til ro med at en slik ting som f. eks. penger kunde fortrenge det hele. Det har ikke planmessig bygget op samfundet med det for øie å gjennomføre denne individets utførelse i samfundet. De borgerlige partier, som har hevdet den enkeltes innsats har spesielt i politikken vekket tilbake for å gjennomføre sin ide. De har gjennomført det motsatte, om ikke nettop proletariats diktatur så ialfall pengenes og majoritetenes diktatur, som kan sies at en rik idiot har mere å si enn et fattig geni og at en majoritet av idioter har rett til å bestemme over en minoritet av genier. Dette er gjennomført, ikke bare i stortinget, men i hver eneste kommune, i enhver forening og meget langt endog i ethvert aksjeselskap i det borgerlige samfund.

Nasjonal Samling er det eneste politiske parti som åpent våger å si at menneskene er av naturen forskjellige, og at de derfor skal verdsettes efter sine evner, og vi går da også planmessig inn for å organisere forskjelligheten på en rettferdig måte, med sikte på å bringe hver mann på den plass som hans evner gir ham rett til. Og vi mener at denne ide, forskjellighet forenet med rettferdighet, er vårt nye livssyn, som betinger det nye solidariske samfund. Vi hevder altså individets rett så langt det kan skje innenfor et solidarisk samfunds ramme. I det Adler Falsenske grunnlovslutkast pgr. 2 defineres frihe-

ten som «den rett ethvert menneske har til å foreta alt hvad der ikke innskrenker andres. Dens prinsipp er naturen, dens regel retfærdighet, dens vern loven.» Det er også vår mening, men den borgerlige frihet har krenket andres, f. eks. arbeidernes, ved pengenes makt er dens prinsipp ikke blitt naturen, og dens regel ikke blitt rettferdighet. Derfor er heller ikke loven, men fagforeninger og andre organisasjoner blitt dens vern.

De som derfor sier til oss at vi er imot frihet, de skulde overveie dette nærmere, de skulde forstå, at virkelig frihet kan det ikke bli i et samfund som domineres av penger og som styres av majoriteter og særinteresser.

Individuell frihet, idemessig sett, må bety retten for et menneske til å utnytte sine evner så langt som det kan skje innenfor et samfund som er solidarisk.

Vi hevder derfor at vi er den eneste politiske retning, som har gjort sig klart hvad individets frihet er, og som går inn for å skape denne frihet. Vi hevder at virkelig samfundsstyre bygges på ulikhet og differensiering, ikke den ulikhet som skyldes penger, rang eller fødsel, men den ulikhet som skyldes de evner og anlegg som Vorherre har nedlagt i oss. Og den som ser nærmere til vil i naturen se hvordan alt bygges på en slik differensiering. Darwin har engang pekt på hvordan uensartetheten i natur og dyreliv utfyller hinannen. Tar vi for eksempel en skog, og tenker oss at elgen var det eneste dyr som levet der så vilde skogen ikke kunde livnære mange elgindivider, men hvis vi tenker oss at skogen har alle slags dyr, fugler og insekter, med hver sin næringsvei, så vil vi straks se hvor uendelig mange flere individer som kan livnære sig og hvordan de enkelte i liv og virke utfyller hinannen. Veksten ligger derfor ikke som de gamle partier tror i likhet, men i differensiering. Det gjelder selvsagt også i menneskesamfundet og det bygges vi derfor hele vårt program på.

7. Ser vi, på grunnlag av dette, på statens styre, mener vi at man også der må være klar over at en skarp arbeidsdeling er nødvendig. Og den første arbeidsdeling er da den som alt grunnloven fastslo, nemlig mellom regjeringen, som styrer landet fra dag til dag og stortinget som var tenkt som en folkerepresentasjon av usakkyndige, rettsindige menn som skulde komme sammen og sette op de store retningslinjer for hvorledes regjeringen skulde styre. Eidsvollsmennene var klar over denne arbeidsdelings nødvendighet, at de konsekvent bygget op staten slik at den skulde ha tre selvstendige statsmakter, regjering, storting og domstoler. Idag er dette glemt, vi er kommet dit at vår stat er gått over

fra å være organisk oppbygget er blitt en formløs amøbe.

Vi har derfor pekt på i vårt programs punkt 1, at vi må ha en selvstendig regjering som er uavhengig av partipolitikk. Nu sier de andre at dette vilde bety diktatur, men om begrepet diktatur hersker der stor uklarhet. Aftenposten forsøker å definere begrepet diktatur derhen at den regjering styrer diktatorisk som ikke støtter sig til et flertall i folket. Ut fra denne definisjon må Mowinckel altså være en diktator, men Hitler som støtter sig til 90 % av velgerne må utøve et vidstrakt folkestyre. Enhver forstår jo at det må være noe galt med en slik definisjon. Så har Aftenposten forsøkt å få det til at vi vil ha diktatur, fordi vi sier at vi vil opheve opheve partispiltelsen. Men når vi vet at partivesenet har bestått i Norge bare i de siste 50 år så måtte vi altså ha hatt diktatur i de foregående 70 år fra 1814 til 1884, hvad vi som bekjent ikke har hatt. Altså er også denne definisjon uriktig. Venstremannen Thagaard sier at diktatur finnes hvor en enkelt mann eller en liten gruppe sitter med makten, men heller ikke dette er riktig definert. Man kjenner fra historien meget vel folkeforsamlingsdiktatur, f. eks. i Paris i 1789 og der tales i vår tid meget om proletariatets diktatur, altså om en hel klasses diktatur. Det sier at diktatur i og for sig ikke utelukkende er et regjeringsspørsmål men at det også kan opstå i andre former. Eidsvollsmennene var således helt klar over at et Stortingsdiktatur var farligere enn et regjeringsdiktatur.

Diktatur er derfor enhver usaklig maktophopning i en enkel statsmakts (eller en gjennom en statsmakt f. eks. stortinget representert gruppe f. eks. en klasse eller et parti) hånd. Den må da i siste instans støtte sig til statens bevegende makt. Dette er den riktige definisjon som viser at det er like viktig å tenke på faren ved et stortingsdiktatur som ved et regjeringsdiktatur. Faktisk er sjangsen for et stortingsdiktatur meget stor i vårt land hvis marxistene skulde få flertall i tinget. Vi mener at det ene diktatur er like farlig som det annet og vi vil ikke ha noen av delene. Vi mener at det skal være en saklig arbeidsfordeling mellom de forskjellige arter av statsmakter og vårt program gir uttrykk for det.

Jeg nevnte tidligere at vi ikke lenger har nogen som hevder statens ide, og ingen offisielle organer for næringsinteressene og kulturinteressene. I vårt program peker vi derfor på at man må skape en særskilt representasjon for nærings- og kulturlivet, pkt. 2 og 24. Jeg vil i den forbindelse peke på at den amerikanske landbruksminister Wallace nylig har sagt, at hvis man i Amerika vil unngå diktatur må man få et næringssting hvor de faglige organi-

sasjoner kan drøfte sine anliggender. Og når da vi i N S som de første, har tatt skritt til å få realisert denne tanke her i landet, så må det vel være et praktisk bevis på, at det vi er ute efter er en arbeidsfordeling mellom selvstendig organiserte statsmakter, og ikke noe diktatur. Vi vil altså supplere den folkevalgte forsamling, Stortinget med særlige korporasjoner for nærings- og kulturlivet, sammensatt av men som er faglig kvalifisert til å løse de forskjellige nærings- og kulturspørsmål.

Det som da blir igjen til Storting og regjering blir selve statens styre. Organisasjonen av næringsstinget og kulturtinget kommer vi til å utarbeide detaljert forslag om.

I pkt. 3 og 4 har vi pekt på at statens forretningsdrift må regionaliseres med sterk økning av fagkyndiges innflytelse. I pkt. 4 har vi pekt på at der må en grundig oprydning til i de kommunale gjeldsforhold.

Vi har videre pekt på rettspleiens betydning, og det er efter vår mening en av de viktigste ting. Vårt rettsvesen er i forfall. Man glemmer at retten er en absolutt ting, som man ikke straffet kan fikle med. Det skal herske rettferdige forhold i et samfund, og rettferdighetskravet er ikke noe som kan forandres som det passer efttr parti- og klassehensyn. Derfor mener vi at vårt rettsvesen må bygges op på faste prinsipper, slik som det før har vært.

*

8. Vårt syn på den enkeltes forhold til samfundet kommer frem i flere punkter i vårt program.

Vi har i pkt. 7 pekt på at det må innføres frivillig arbeidstjeneste for all frisk ungdom og i pkt. 8 krevet rett og plikt til arbeid for enhver. Rikdommen skal ikke være et privilegium til å føre et bekvemt liv, men et tillitshverv som forutsetter særskilt ansvar. Vi har videre gitt det uttrykk i punkt 19 hvor vi sier at den enkeltes ansvar for å berge sig selv skjerpes, og at enhver skal ha den plass i livet han efter sine evner har krav på. Vi har videre talt om det i pkt. 23 hvor vi sier at skolene skal legge større vekt på karakterdannelsen, samfundsånden, kroppsutviklingen og det praktiske livet, og vi har endelig i pkt. 25 gitt uttrykk for at det ikke skal drives samfundsfiendtlig propaganda og utbredelse av klassehat.

I den periode som nu avsluttes har statens skoler glemt å gi barna en planmessig opplæring i menneskenes plikter mot det samfund de lever i. Vi er tværtom blitt opplært i den forunderlige tro at menneskene er enkeltvesener som lever sitt liv uavhengig, uförpliktet overfor sitt samfund, og vi ser at dette leder til underlige resultater.

*

9. Vi har så et avsnitt om arbeidslivet hvor vi forsøker å gi uttrykk for våre ideer når det gjelder dette spørsmål.

I pkt. 9 har vi gitt uttrykk for at eiendomsretten skal bevares. Men vi har også sagt at vi vil en ny norsk, sann sosialisme som vil orden og rettferd. Våre motstandere sier om dette at vi ikke vil holde på eiendomsretten, ja Aftenposten beskylder oss endog for å være marxister, et ord som Aftenposten forøvrig ikke kjente for et år siden. Det viser begrepsforvirringen. Hvis man holder på at menneskene skal få anledning til å utfolle sine evner og krefter, så er det ganske klart, at man ikke kan ta fra et menneske fruktene av dets arbeide eller det arbeidsredskap som kapitalen er. Eiendomsretten må derfor beskyttes som et middel til individuell utfoldelse og på ett bestemt område går vi lenger her enn noe annet parti, nemlig hvor det gjelder beskyttelse av jord-eiendommene. På den annen side mener vi at eiendomsrettens utnyttelse skal skje innenfor et solidarisk samfunds ramme.

Dengang arbeiderbevegelsen startet krevet den større rettferdighet og dette ga sig under de daværende urimelige samfundsforhold uttrykk i et krav om likhet. Det var da lett forståelig at dette kravet i et materialistisk innstilt samfund også blev overført til det økonomiske område, at man krevet at den ene ikke skulde eie mere enn den annen. Derfra kom man over til at sosialisme måtte være det samme som statseiendomsrett, med andre ord at alle eiet alt eller at ingen eiet noe. Det vet vi idag er galt. Det spiller ingen rolle hvem det er som eier eiendommene hvis disse bare utnyttes på en samfundsmessig riktig måte. Kommunistene ser det slik, at hvis det er én som misbruker kapitalen, så blir all kapital misbrukt og feilaktig utnyttet, og eiendomsretten må da avskaffes. Vi hevder at statskapitalisme er den værste av alle sorter kapitalisme, og holder derfor på at eiendomsretten skal bevares. Men vi krever også her solidarisk innstilling, at kapitalistene er samfundets tillitshenn, at det er et embede å være kapitalist som medfører ansvar overfor samfundet og de folk som er avhengig av den virksomhet som kapitalen er bundet til. Vi har i denne forbindelse gitt uttrykk for at der må tilveiebringes en mere planmessig ordning av produksjon og omsetning med full utnyttelse av landets muligheter. Det anvendes også mot oss. Vi vil peke på at det kapitalistiske samfund selv er slått inn på dette, ved dannelsen av trustar, Kärteller o. l., og at det til vort ibot misbruk har opprettet kontrollinstanser som f. eks. vår trustkontroll. Disse instanser gis imidlertid en partipolitisk ledelse og følgen blir en partipolitisk innblåsing i næringslivet som er uforenlig med

næringslivets og samfundets varige interesser. Vi derimot hevder at man under næringstinget må skape organer som gis den høyeste fagkyndige ledelse som skal kunne gripe inn i fundamentale næringsspørsmål når det blir en uorden i forholdene som blir farlig for samfundet.

10. Arbeidslivet gir oss store problemer. Der har vi to fiendtlige leire, de borgerlige representerte kapitalen, og Arbeiderpartiet, representerte arbeidskraften, med hvert sitt syn. Vi mener at, ingen av dem har rett til å seire. Vi mener at det er noe som står over begge disse ensidige retninger, nemlig bedriften. Den skal bestå lenger enn de nulevende arbeidere og kapitalister. Bedriftsledelsen hvis personlige ansvar må skjerpes, skal hevde bedriftstanken og gjøre rett og skjell både overfor samfundet, kapitalen og arbeiderne. Det har vi pekt på i pkt. 11, hvor vi sier at børs- og aksjelovene skal forandres og ledelsens stilling styrkes så den bl. a. kan verne bedriftene mot utplyndring.

Arbeidsløshetsspørsmålet er på samme måte blitt et brennende problem. Det hevdes fra borgerlig hold at det snart kommer en oppgangskonjunktur som vil løse det. Vi tror ikke på det, og mener derfor at vår arbeidsløshetspolitikk er forfeilet. Det må positive nye tiltak til hvis det skal bli en forandring. Vi vet at der på mange områder er «overbefolkning», d. v. s. at for mange mennesker vil leve av samme levevei. Hvis man da vil bli arbeidsløsheten kvitt må man overføre de overtallige til andre bedrifter eller fag. Vi tror at vi har lettere for å gjøre det i vårt store vidstrakte land enn andre land vil ha, dels ved å åpne en storstilet kolonisasjon og dels ved øket selvforsyning. Vi mener derfor at arbeidsløshetsspørsmålet må tas opp av staten, planmessig for det hele land og ikke som nu overlates til kommunal forsyning.

11. Ethvert sunt folk verner om sin bondestand. Den borgerlige stat har ikke gjort det og følgen ser vi idag, bønderne er forgjeldet, gårdene skifter eier og legges øde. Gården er etter vår mening en bedrift, med et mål i sig selv utover den øieblikkelige eiers mål. Han har rett til å drive den som bruker, men bør ikke kunne realisere kapitalen på en slik måte at den som kommer etter ham må overta gården ødelagt eller forgjeldet. Spørsmålet om øket lønnsomhet har vi også nærmere utredet. Men enhver vil forstå at hvis man i bondepolitikken nøyer sig med å øke lønnsomheten vil man bare oppleve at gårdene straks stiger i verdi, med den følge at nestemann må betale mere for gården slik at lønnsomheten på hans hånd

ikke blir større enn før. Derfor mener vi at øket lønnsomhet må konstrueres med en ny bonderett.

*

12. En annen sak hvor vi også møter misforståelser er kvinnesaken. Vi er blitt beskyldt for å ville innføre Hitlers ideer i Norge, å ville putte kvinnen tilbake i kjøkkenet igjen. Vårt program sier imidlertid tydelig fra om at vi vil sikre kvinnens politiske, økonomiske og rettslige likestilling. Både Hitler og den gamle kvinnesaksbevegelse, tar i våre dager like meget feil, den første vil gjøre alle kvinner til husnødre, den annen vil helst gjøre dem til menn. Vi holder også her på differensiering. Vi vil at hver kvinne skal ha sitt yrke som passer for hende, individuelt sett, og vil legge utdannelsen slik an at den tar sikte på å utnytte disse hennes spesielle evner.

Så er det et annet punkt som også har vært sterkt kritisert. Vi har hevdet at folkeetten skal vernes. Til det sier man at vi er antisemitter. En ubehersket antisemisme er fjern fra N S, men på den annen side tror vi ikke at de forskjellige folk og raser er like, vi tror at enhver rase har sitt særpreg og likesom det enkelte menneske må utvikle sitt særpreg og sin individualitet, må også det enkelte folk og den enkelte rase gjøre det. Vi mener derfor at vi her i Norge har rett og plikt til å verne om vår folkeett bl. a. ved å innføre en klar innvandringslov, ved å spre opplysning om at menneskene er ulike og at rasene er forskjellige. Og for å tale spesielt om jødene vil vi på samme måte som de selv gjør, ved å spre opplysning, virke for å fremme forståelsen av at sammenblanning av så forskjellige raser som nordmenn og jøder ikke er av det gode. Hambro hevder riktignok at all kultur er en følge bl. a. av raseblanning, men vi synes at historisk erfaring, i Hellas, i Rom, i Sydamerika og andre steder viser det motsatte.

Så sier man at vi vil avskaffe åndslivets frihet. Det er selvfølgelig ganske galt. Vi har tvertimot i vårt program gitt uttrykk for at vi vil ha et fritt åndsliv med organisert selvstyre, hvad det nu ikke har, under statens tilsyn og kontinuerlige økonomiske støtte. Blandt annet for å sikre dette har vi pekt på nødvendigheten av at der gis åndslivet en særskilt representasjon i et kulturting. Fritt åndsliv med organisert selvstyre under statens tilsyn og kontinuerlig økonomisk støtte. Blandt annet for å standere diktatur. Det er jo i virkeligheten akkurat det motsatte. Idag har ikke vårt lands åndsliv nogen trygg stilling. Tar vi f. eks. Universitetet så er det økonomisk avhengig av Kirkedepartementet og Stortinget, som derved også får innflytelse på annen måte, så lenge universitetet ikke er garantert et visst

selvstyre. Vi mener at en institusjon som Universitetet skal ledes av fagkyndige folk, og staten skal bare gripe inn hvis oppgavene ikke løses tilfredsstillende. Det er altså påny et eksempel på arbeidets fordeling.

I pkt. 22 sier vi at kristendommens grunnverdier skal vernes. Jeg peker på uttrykksmåten. Når vi har brukt denne uttrykksmåte er det fordi staten ikke kan ta standpunkt for eller imot bestemte kristne konfesjoner. Den skal verne om de kristne grunnverdier, og innenfor denne ramme skal de enkelte konfesjoner ha rett til å eksistere. Alle stater som har bestått har vært knyttet til en bestemt religionsopfatning. Vi mener derfor at vår stat må bygge på et kristent livssyn. Det står idag fremdeles i vår grunnlov at den evangelisk-lutherske religion skal være statens religion. Og den soneste grunnlov, den østeriske, sier i sin innledning: «I Guds den almektiges navn, fra hvem all rett utgår, får det østeriske folk denne forfatning». M. a. o. man forankrer staten i de evige verdier. Marxistene møter dette med å si at religion er opium for folket, men innfører samtidig sin marxistiske «religion», som forlanges tilbedt. Dette viser at selv en marxistisk stat må bygge på et åndsgrunnlag, at det spesielle grunnlag som marxistene velger er galt er en annen sak. M. h. t. skoleutdannelsen, har vi klart gitt uttrykk for kravet om differensiering. Vi vil ha en samlet skoleplan med spesialisering etter den enkelte elevs anlegg og fremtidsplaner, og etter samfundets behov. Skolens likhetsmakeri vil vi vekk fra. Skolen skal hjelpe til med å bringe enhver mann på sin plass.

Så er det pressen. Pressen vil gjerne være en stormakt og en åndsmakt. Vi mener pressen skal være en åndsmakt og en kulturfaktor, men da må den befries for alle kapitalistiske, parti- og klassemessige sidehensyn. Man skal ikke kunne skrive en avis for å tjene penger. Hvis man gjør det kommer man dit at man trykker en avis slik som folk vil ha den, da er det ikke lenger åndsliv, men forretning. På samme måte med parti- og klasseaviser. De blir da ikke institusjonen som selv hevder åndsfrihet og saktighet, men ser sit formål i å styrke sin egen økonomi eller sin egen maktposisjon.

Jeg skal tilslutt si et par ord om forsvaret og utenrikspolitikken.

Forsvarets nødvendighet hevder vi, selvfølgelig. Kinck har engang sagt at man forsvarer sig ikke fordi det nytter, men fordi man ikke kan la det være. Og vi mener at det er intet annet enn ansvarsløshet å innrette sig som vi nu gjør, at våre unge menn skal være nødt til usøvt å gå ut mot øvete folk. Det er i virkeligheten planmessig mord av vår egen ungdom. Derfor hevder

vi at forsvaret skal holdes oppe. I utenrikspolitikken har vi fått den parlamentariske praktblomst, som kalles Nasjonenes Forbund, hvor en engelskmann kan overstemmes av en neger og en nordmann av en kineser. Det er det siste utslag av det tåpelige parlamentariske likhetsmakeri. På samme måte som man må få differensiering i et folk må man også ha det mellom folkene. Vi ser derfor også at den ene fredskonferanse avløser den annen, mens krigsutrustningene stiger. Vi mener at man må gå en annen vei. Først må man rydde opp i sitt eget land, i sitt eget samfund, og kan man ikke skape fred med sine egne landsmenn, kan man ikke skape fred med andre folk. Har man fått fred hos sig selv, kan man innlede samarbeide med de nærmeste beslektede folk. Kan man ikke få istand et samarbeide med de nærmest beslektede, er der ingen grunn til å håpe på et samarbeide med mere fjernstående folkeslag.

Men er man kommet dit at man har fått dannet et samarbeide med de nær beslektede folk, har man også en sjans til å kunne gjøre en innsats for en virkelig varig fred. Først når man er kommet så langt får man nemlig en naturlig avveining av interessene i verden.

Kant har sagt at den evige fred kommer når menneskene er verdig til den. Den vei, som vi har fulgt hittil har ledet til kamp mellom klasser og mellom nasjoner, og den vil ikke kunne fjernes ved de midler vi hittil har prøvet.

Vi mener at vi i Norge har et særlig ansvar. Det er mange som mener at Norge er et lite land, men det er en materialistisk opfatning. Vi hevder at en nasjon er stor på grunn av den åndskraft som nasjonen er bærer av, og denne storhet er uavhengig av folketallet. I det internasjonale arbeide som forestår har Norge en spesiell oppgave, og vi tror at vi engang kan komme til å bli en formidler mellom de idag stridende to grupper — den vest-europeiske og den mellom-europeiske — og derved bidra vårt til å skape en varig og verdig fred. Men da må vi først ha orden i våre egne saker.

Jeg vil da tilslutt si at denne vår ide, som jeg har forsøkt å belyse med eksempler fra forskjellige felter, den er en ide som vi ikke kan gå til kompromisser om med andre retninger. Ikke for vår forfengelighets skyld, men for landets skyld. Den eneste redning for vårt land ligger nemlig i at en ny ide som kan samle vårt splittede folk kan vinne frem, og nogen bedre ide enn vår er hittil ikke fremkommet. Vi vil derfor gjøre vår innsats i dette arbeide uten å skjele til høire eller til venstre, og vil gjøre det i ærbødighet for vårt ansvar og for vårt folk. Den oppgave vi har satt oss er derfor ingen materialistisk, men en åndelig oppgave.